

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 104695

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ BÀSICA

Matèria: EXPRESSIÓ ARTÍSTICA

Curs: PRIMER

Semestre: PRIMER

Equip docent: Tom Carr, Maria Jiménez, Raimond Vayreda i Montse Vendrell

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 105h

Hores autònomes: 45h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

L'anàlisi de les formes, del subjecte i de l'entorn a través del dibuix i de la construcció volumètrica. La representació com a vehicle del pensament, de l'expressió, de l'acció projectiva i de la comunicació. Estudi dels elements morfològics, expressius i significatius que configuren l'expressió gràfica.

Coneixement i experimentació amb les eines, les tècniques i els procediments; els materials i els suports, clàssics i contemporanis.

Assignatures de la matèria:

ANÀLISI I REPRESENTACIÓ

ESTRUCTURA I REPRESENTACIÓ

COMUNICACIÓ I REPRESENTACIÓ

ANÀLISI I REPRESENTACIÓ

En aquest primer semestre ens centrarem en la vessant receptiva del dibuix. Com a descobridors, entendrem el dibuix com una mirada experimental que aprofundeix en la comprensió de l'entorn a través de la seva representació, Partirem de la grafia dibuixada del gest corporal per endinsar-nos en l'anàlisi i l'estudi d'elements naturals i artificials (objectes, espais, persones...) i la seva representació. Copsar, comprendre, percebre i apercebre's en diferents maneres de representar. El dibuix com a representació i presentació ens confirma que és un fet, a saber que segons representem la mirada es transforma, la percepció s'afina i es sensibilitza per observar més enllà del que es veu a simple vista i abstrau, sintetitza, relaciona i compren. Percep, sent i pensa. Practicarem un dibuix d'esbós, de croquis descriptiu i analític a partir de models del natural i models de la representació.

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA:

Conèixer les formes de representació del volum i del pla.

Comprendre i connectar la relació del gest amb la grafia corresponent.

Integrar el croquis com un dibuix ràpid i sintètic com a mitjà per integrar la interrelació dels elements i l'espai.

Saber sintetitzar i relacionar elements del natural amb formes geomètriques simple (Cub, con, cilindre, esfera...)

Haver integrat que no podem dibuixar el que no entenem.

Incloure el dibuix com una eina tant per a percebre, com per sentir i pensar.

Haver assolit i experimentat que el dibuix és un sistema simbòlic universal com ho son el llenguatge i las matemàtiques.

Aprendre com el dibuix facilita la concentració, afina la mirada aprofundint en la percepció.

Adonar-se que el dibuix és font de l'imaginari, concep i inventa.

Saber analitzar tants els elements del natural com representacions històriques de la imatge (diferents estils, diferents cultures)

Adonar-se que la diversitat de formes de representar del conjunt dels companys és una font d'aprenentatge fonamental.

Que la riquesa està en aquesta diversitat i que s'aprèn molt d'aquestes diferències.

Copsar que les formes i "estils" (maneres) de representar descobreixen mons diferents i que aquestes mirades es reflecteixen en les maneres de representar.

COMPETÈNCIES

E04. Analitzar el context sociocultural contemporani, en permanent transformació, i implicar-se en ell des del treball propi en el camp de les arts i/o els dissenys.

E07. Aplicar les tècniques i les tecnologies adequades en funció del treball que es realitza en el camp de les arts i/o els dissenys.

E09. Aplicar tant el vocabulari específic com els llenguatges expressius i comunicatius implicats en la recerca pròpia.

E12. Comunicar idees, processos i resultats de les fases del treball emprant les tècniques de formalització i recursos expressius (gràfics, audiovisuals i performatius) en funció de la proposta i de l'interlocutor.

E13. Organitzar de forma coherent l'ús de mitjans d'expressió gràfica i sistemes de representació bidimensional i tridimensional.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

- T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.
- T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.
- T04. Exercir el posicionament personal i les capacitats crítiques i autocrítiques en processos de transformació del context.

RESULTATS D'APRENTATGE

- RA1 (E04.1). Observar analíticament l'entorn amb la finalitat d'entendre'l i interpretar-lo gràficament.
- RA2 (E04.2). Emprar diferents recursos de representació analítica com a eina d'observació de l'entorn.
- RA3 (E04.3). Analitzar gràficament els elements que caracteritzen i singularitzen les formes bidimensionals i tridimensionals del context.
- RA4 (E04.4). Representar gràficament elements a partir de l'anàlisi i l'observació.
- RA5 (E04.5). Assimilar i interpretar la documentació gràfica recollida per generar noves formes.
- RA6 (E07.1). Diferenciar i usar les eines gràfiques que faciliten l'exercici d'observació, anàlisi i comprensió de formes bidimensionals i tridimensionals.
- RA7 (E07.2). Aplicar la tècnica de representació gràfica adequada a l'entorn que s'analitza.
- RA8 (E09.1). Utilitzar recursos conceptuals, formals i procedimentals per difondre gràficament una recerca.
- RA9 (E12.1). Incorporar al seu procés de treball tècniques de visualització (o formalització) de conceptes abstractes.
- RA10 (E13.1). Reconèixer i relacionar diferents mitjans d'expressió gràfica adequats per comprendre i representar les formes bidimensionals i tridimensionals.

RESULTATS D'APRENTATGE TRANSVERSALS

- T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.
- T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.
- T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.
- T04.1. Revisar el seu procés de treball a partir de criteris tant pedagògics com d'originalitat.

CONTINGUTS

S'establirà una relació en paral·lel entre el treball del natural i la seva relació amb els diferents models culturals de la representació.

- 1- Eines i estratègies pel desenvolupament de la capacitat d'observació i d'anàlisi.
- 2- La síntesi i l'abstracció del dibuix aplicat a diferents objectius.
- 3- La relació entre la representació i la percepció, veiem el món com el representem.
- 4- La relació del gest i la intenció amb la qualitat expressiva (percebre, sentir i pensar).
- 5- Croquis, geometria i estructura a ma alçada d'objectes i espais. Recursos gràfics de la línia i el clarobscur.
- 6- Espai atmosfèric, llum i color. Espai lineal, perspectiva cònica.
- 7- La figura humana com a referent en la representació de l'espai i com a subjecte artístic.
- 8- Continguts transversals: organització del treball autònom, concentració i eficàcia metodològica, valoració del procés de treball, interacció d'aprenentatge amb les companyes d'estudi.

METODOLOGIA

Les sessions es divideixen en dues dinàmiques de treball amb l'objectiu concret d'establir una relació permanent i activa entre els dos àmbits (natural/cultural)

El treball paral·lel entre l'estudi del natural i el de la representació es combina amb una crítica i autocrítica conjunta, col·lectiva i participativa que es realitzarà al final de cada proposta. Entenem que és de primordial interès que els/les alumnes reflexionin sobre el propi treball i l'exposin davant de la crítica dels companys. Considerem que l'acceptació d'arguments crítics per part de tots és una bona actitud i experiència per a l'aprenentatge.

Començarem cada sessió treballant a partir del natural, des de una perspectiva àmplia utilitzant el croquis, la geometrització, la síntesi de llum i color, l'estudi del ritme... per entendre i ordenar l'espai i els elements que els configuren. Continuarem ampliant l'anàlisi amb models culturals, és a dir amb estudis dibuixats de representacions d'altres èpoques històriques, així com de diferents cultures.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

La metodologia emprada es defineix des de l'equilibri entre les activitats dirigides (5%), supervisades (50%) i autònomes (30%). Per altra banda, el conjunt d'activitats d'avaluació amb un 15% dels crèdits agafa una importància que va més enllà de les qualificacions. Entenem doncs que l'avaluació és una activitat formativa més, reforçant el caràcter d'avaluació contínua de l'assignatura, intercalant-se al llarg del curs entre les activitats dirigides, supervisades i autònomes.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 7,5h (5%)

Hores activitats supervisades: 75h (50%)

Hores aprenentatge autònom: 45h (30%)

Hores activitats d'avaluació: 22,5h (15%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutoria dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

SISTEMA D'AVALUACIÓ

La nota final de l'assignatura no serà la ½ ponderada dels treballs, sinó que es tindrà en consideració l'evolució en l'aprenentatge de l'estudiant. El contingut de cada proposta s'especificarà al seu inici.

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació contínua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (50%)

Avaluació contínua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (40%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives i proves d'avaluació. (10%)

En cas de no haver superat l'assignatura, es pot recuperar a la convocatòria de juliol si es compleixen les següents condicions:

1. Tenir una nota entre 4,00 i 4,99 (queda exclosa la voluntat de pujar nota)
2. Haver lliurat un 80 % dels treballs de cada bloc temàtic.
3. Tenir una assistència mínima d'un 80 %

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ I CRITERIS D'AVALUACIÓ PARCIALS

Anàlisi gràfic 25%

Utilització dels recursos conceptuals 20%

Aplicació d'eines, recursos tècnics i procediments adequats 20%

Experimentació amb diferents mitjans d'expressió gràfica 25%

Capacitat crítica, participació i debat. 10%

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

BIBLIOGRAFIA

- BATLLORI, Toni. *Dibuixa'm una patata, el que he après fent de ninotaire*. Barcelona: La Vanguardia edicions S.L. 2018
- BERGER, John. *Sobre el dibujo*. Barcelona: Gustavo Gili. 2011.
- BRYSON, Norman. *Volver a mirar. Cuatro ensayos sobre la pintura de naturalezas muertas*. Madrid: Alianza Editorial. 2005.
- CAMP, Jeffery. *Dibujar con los grandes maestros*. Presentado por DAVID HOCKNEY. Madrid: Hermann Blume Ediciones. 1982. 256 p.
- CARERI, Francesco. *Wallscapes. El andar como práctica estética*. Editorial Gustavo Gili, S.L. Barcelona, 2013.
- GAGE, John. *Color i cultura*. Madrid: Ediciones Siruela. 1993. 336 p.
- GARCÉS, MARINA, *La honestidad con lo real*, en DE LOS ÁNGELES, ÁLVARO (ed.), *El arte en cuestión*. València: Sala Parpalló 2011.
- GHYKA, Matila C. *Estética de las proporciones en la naturaleza y en las artes*. Buenos Aires: Editorial Poseidon. 1953.
- GÓMEZ MOLINA, Juan José(Coord.). *Las lecciones del dibujo*. Madrid: Ediciones Cátedra. 1995.
- GÓMEZ MOLINA, Juan José (Coord.), CABEZAS, Lino i COPONS, Miguel. *Los nombres del dibujo*. Madrid: Ediciones Cátedra. 2005.
- GÓMEZ MOLINA, Juan José Coord.). *Estrategias del dibujo en el arte contemporáneo*. Madrid: Ediciones Cátedra. 2006.
- GROS, Frédéric. *Andar, una filosofía*. Barcelona: Penguin Random House Grupo Editorial, 2014.
- HOPTAM, Laura J. *Drawing now: eight propositions*. NewYork: Museum of Modern Art, MOMA. 2002.
- PEREJAUME. *L'obra i la por*. Galaxia Gutenberg, S.L.; Edición: 1 (1 de octubre de 2007)
- MICKLEWRIGHT, Keith. *Dibujo. Perfeccionar el lenguaje de la expresión visual*. Barcelona: Arte Blume, S.L. 2006.
- OCAMPO, Estela. *Apolo y la máscara: La estética occidental frente a las prácticas artísticas de otras culturas*. Barcelona: Icaria Editorial. 1984.
- PALLASMAA, Juhani. *La mano que piensa*. Barcelona: Gustavo Gili. 2012.
- SHITAO. *Discurso acerca de la pintura por el monje calabaza amarga*. Granada: Editorial Universidad de Granada. 2012.

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 18 setmanes, vertebrades en tres Blocs temàtics: Espai, Objecte i Figura humana.

Sessió 1

Inici Bloc Espai

- 1- Presentació de l'assignatura. Conceptes de representació. Pressupost per a material i tècniques. (2hores + 30min. de pausa)
- 2- Preparació de les sortides a l'exterior: projecció de quadres de la H^a de l'Art per fer esquemes compositius sintètics en blanc i negre. (1,5hores)
- 3- Preparació de les sortides a l'exterior: plans de profunditat i estratègies per a la perspectiva atmosfèrica. (1,5hores)

Sessió 2

Sortida a l'exterior amb tot el grup. MONTJUÏC, JARDINS DE MOSSEN CINTO VERDAGUER.

Tria de l'enquadrament, format i composició, geometrització i síntesi compositiva, contrast i síntesi lumínica en b/n i en color.

Sessió 3

Sortida a l'exterior amb tot el grup. MONTJUÏC, MASIA del JARDÍ BOTÀNIC HISTÒRIC

Comprendre i assimilar els components del paisatge: tria de l'enquadrament, format i composició, geometrització i síntesi compositiva, contrast i síntesi lumínica en b/n i en color. Elements naturals. Incloure figures humanes.

Sessió 4

Sortida a l'exterior amb tot el grup. FACULTAT DE DRET (ZONA UNIVERSITÀRIA)

Els elements arquitectònics en el paisatge. Perspectiva cònica i estudi dels elements naturals i artificials fent ús de diferents recursos tant tècnics com expressius.

Sessió 5

Sortida a l'exterior amb tot el grup. MUSEU DHUB (Plaça de les Glòries) interiors i exteriors. Arquitectura i perspectiva lineal. Objecte.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Sessió 6

Inici Bloc Objecte

Dibuix a l'aula. Introducció al dibuix d'estructura lineal d'objectes. (Escola de Basilea) cassoles, pots, ampolles, eines. Geometria i axonometria.

Sessió 7

Sortida a l'exterior amb tot el grup. MUSEU ETNOLÒGIC I DE CULTURES DEL MÓN, o MUSEU MARÍTIM

Sessió 8

Dibuix a l'aula. Sabates, bosses, barrets.

Sessió 9

Dibuix a l'aula. Teixits, plecs.

Sessió 10

Dibuix a l'aula. Anàlisi d'elements vegetals amb intenció descriptiva.

Sessió 11

Inici Bloc Figura Humana

Sortida a l'exterior amb tot el grup. Dibuix del natural a l'exterior. Paisatge urbà.

Elements de estudi: figura humana individual i en grup. La seva relació amb l'entorn. Moviment, circulació. Aquesta sortida conclou a l'aula amb exercicis de síntesi.

Sessió 12

Comentari a l'aula de la sortida. Figura humana. Al carrer i a l'aula.

Introducció a la representació de la figura Humana

Sortida a l'exterior amb tot el grup

Treballar la silueta, la figura humana en relació amb l'entorn, a partir dels dibuixos de la sortida anterior.

Estudis d'accions humanes: caminar, ajupir-se, córrer, abraçar...

Estudis de grups de gent: fent cua, manifestant-se, asseguts a les terrasses dels bars...

Mètode: primer fer fotografies pel carrer cercant accions..., després a l'aula fer estudis dibuixats a partir de les fotos.

Dibuix a l'aula. Síntesi de la representació, dibuixos de silueta destacant la gestualitat i la morfologia de l'acció.

Tècnica: llapis grafit, tinta xinesa sobre paper.

Sessió 13

Formes de representar la figura humana. Dibuix a l'aula.

Fer còpies de diferents formes de representar la figura humana a partir de models històrics (diferents èpoques i diferents cultures) Estils i maneres, tècniques de representació...cànons de proporcions

Sessió 14

Figura Humana del natural.

Dibuix a l'aula. Dibuix a partir d'un model humà in situ.

Estudis dibuixats de la figura al natural. Diferents temps d'exposició, diferents tècniques i diferents procediments de dibuix: Clar/obscur, línia...Carbonet, llapis grafit, llapissos de color, aquarel·la...

Sessió 15

Dibuix a l'aula. Estudis dibuixats de figura humana del natural. Retrats i autoretrats

Sessió 16

LLIURAMENT FINAL.

Sessió 17

RECUPERACIÓ

Sessió 18

SESSIÓ DE TANCAMENT: Tancament de l'assignatura mitjançant entrevistes individuals.

ADDENDA COVID-19

En previsió que el curs 2020-2021 sorgeixi alguna incidència arran d'un possible rebrot del COVID-19 i que, per tant, l'autoritat sanitària restringeixi la presencialitat en la docència, el desplegament d'aquesta assignatura té previst altres mecanismes i canals de docència per acomplir en la seva totalitat les competències que es detallen en aquesta Guia Docent, així com els resultats d'aprenentatge que siguin factibles en aquesta excepcional situació.

En concret, s'han establert alternatives per a les següents condicions:

–Alteració de la presència en espais concrets segons criteris acordats: ratio baixa (15-18 persones per espai) o distàncies socials de precaució sanitària.

–Aplicació d'elements d'aprenentatge en remot en casos que hi pugui haver confinament selectiu o parcial.

–En el pitjor cas, que seria el confinament total en alguna franja temporal, hi ha prevista la continuïtat de la docència en línia.

Per tal d'assolir aquestes competències i resultats d'aprenentatge, és necessari que l'alumne/a disposi d'una connexió a Internet estable i un ordinador per connectar-se. En cas que l'alumne/a presenti dificultats en aquest sentit, ho haurà de comunicar per tal de considerar el cas i trobar una solució.